כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מא.

מי איכא למ"ד וכו'. מי שרו רבנן הא ולאי דכפרים למפלחינהו עבדי להו דבני כפר לא עבדי לגוי: **אתם כל העולם כולו. לשון גנאי נקיט לומר שרודה על כל: גדול כליני.** ג)(אומן שם לי עטרה):(ד) **אישפיימא.** שלית הוצאה מוסיף המשנה:

מתני' הרי אלו מותרין. טעמא מפרש בגמ' (ע"ב) דכי הוו שלימים ספק (ה) לא עבדום ואת"ל עבדום אימור בטלום לכך שיכולים הוי ספק ספיקא ולקולא: **שכיונא כהן נעבד.** תבנית יד לבדה הן עובדין: **גמ' אמר שמואל אפילו שברי עבודה כוכבים.** לא תימא שברי צלמים דוקא משום דשמא לא עבדום מעולם אפי' כשהיו שלימין (ב) דאפי' שברי עבודת כוכבים שרלינוס שעבדוה כשהיתה שלימה מותרין דכיון דנשברה שוב אין עובדין אותה: **משום דקבעי למיסבי סיפא כו'.** דאי תנא עבודת כוכבים הוה אמינא דוקא (ג) עבודת כוכבים דמצא תבנית יד לו תבנית רגל דאסורה אבל צלמים אפי' תבנית יד שרי להכי תנא ברישא צלמים למימר דאע"ג דשמא לא עבדום אפ"ה נשבר משום כגון תבנית יד חיישינן וכשעומדין על כסיסן כדמוקיים ליה לקמן (ע"ב): על

אמר רבה מחלוקת בשל כפרים אבל בשל כרכים ד"ה מותרין מ"ט לגוי עבדי להו ודכפרים מי איכא למ"ד לגוי קעבדי להו דכפרים ודאי למיפלחינהו עבדי להו אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רבה מחלוקת בשל כרכים אאבל בשל כפרים ד"ה אסורים: וחכ"א אינן אסורין וכו': מקל שרודה את עצמו תחת כל העולם כולו במקל: צפור שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו בצפור: כדור שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו בכדור תנא (ו)בהוסיפו עליהן סייף עטרה וטבעת סייף מעיקרא סבור לסטים בעלמא ולבסוף סבור שהורג את עצמו תחת כל העולם כולו עטרה מעיקרא סבור גדיל בלילי בעלמא ולבסוף סבור כעטרה למלך(ז) טבעת מעיקרא סבור אישתיימא בעלמא ולבסוף סבור שחותם את עצמו תחת כל העולם כולו למיתה: רבן שמעון בן גמליאל כו': תנא אפילו צרור אפי' קיסם בעי רב אשי תפש בידו צואה מהו מי אמרינן כ"ע זילו באפיה כי צואה א"ד הוא מידהו דזיל באפי כ"ע כצואה תיקו: **מתני'** המוצא ישברי צלמים הרי אלו מותרין המצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד: **גמ' אמר שמואל** אפי' שברי עבודת כוכבים והאנן תנן שברי צלמים ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד תנן מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בו נעבד אמאי והא

ובהכי ניחא דנקט הכא באנדרטי של מלכים ולא קאמר באנדרטי סתם וכן משמע בירושלמי דשל מלכים נעבדין יותר דקאמר התם אם דבר כרי שהוא של מלכים ד"ה אסור אם דבר כרי שהוא של שולטנות ד"ה מותר אלא אין קיימין בסתם ד"מ סבר סתמן של מלכים וחכ"א סתמן של שולטנות ולפר"ת קשה קצת דכי קאמר לקמן סתמא כר"מ ה"מ למימר סתמא לפילו כרבנן שהרי לא התירו אלא באנדרטי: **אמר** רבה מחלוקת בשל **כפרים** וכו'. לפוס ריסטוא משמע דמוקי פלוגתייהו דר"מ ורבנן בגזרת שאר מקומות אבל אותו מקום והכי פירושו מחלוקת בשל כפרים שהן נעבדין במקומו דגזרינן בכל הכפרים אבל אותו מקום דאף על גב דשאר מקומות לא פלחי להו אלא לגוי עבדי להו אמרי ורבנן לא גזרי שאר מקומות דכפרים אבל בשל כרכים דבכי הכל מותרים בכל הכרכים דבכולהו לא עבדי להו אלא לגוי בעלמא ולא גזרינן כרכים אבל כפרים אבל ק"ק הלשון דפריך ושל כפרים מי איכא למ"ד דלגוי עבדי להו ומאי פריך הא ודאי דבין לר"מ בין לרבנן כפרים של שאר מקומות עבדי להו לגוי ולא אסר בהו ר"מ אלא משום דגזר אבל של שאר מקומות ועוד קשה הא דקתמר אבל של כרכים ד"ה לגוי עבדי להו משמע התם מודו תרוייהו דלגוי עבדי להו הא בשל כפרים פליגי אי עבדי לגוי אי למפלחינהו ולישנא דכולהו מודו דבמקומו של ר"מ עבדי להו למפלחינהו והכי ה"ל למימר מחלוקת בשל כפרים ר"מ גזר שאר מקומות אבל אותו מקום ורבנן סברי לא גזרינן אבל בשל כרכים ולא אמרי ולא אמרי אלא בעלמא ולבסוף סבור שהורג את עצמו תחת כל העולם כולו למיתה: תנא אפילו צרור אפי' קיסם בעי רב אשי תפש בידו צואה מאי ועלתה בתיקו: **המוצא** שברי צלמים הרי אלו מותרין אמר שמואל ואפילו שברי עבודת כוכבים מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא

עבדי להו פירוש ומותרין בכל מקום ובכרכים אפילו במקומו של ר"מ דלגוי עבדי להו לכך נראה מחלוקת בשל כפרים דר"מ אסר להו בכל מקום דלמפלחינהו עבדי להו (ד) ורבנן שרו בכל מקום דסברי לגוי עבדי להו אבל בשל כרכים ד"ה לגוי בעלמא עבדי להו ומותר ופריך ושל כפרים מי איכא למ"ד לגוי עבדי להו כלומר היאך תעלה על דעתך להעמיד מחלוקתם בשל כפרים ויחלקו רבנן על רבי מאיר לומר דבכפרים לגוי עבדי להו הא ודאי למפלחינהו עבדי להו אלא אי אתמר הכי אתמר מחלוקת בשל כרכים דהנהו עבידי לגוי אלא ר"מ אסר בכל הכרכים (ה) דגזר רובא דשאר מקומות שאין נעבדין כלל אבל מקומות דנעבדין אף בכרכים פעם אחת בשנה ורבנן לא גזרי רובא אבל בשל כפרים ד"ה אסורין דבולהו כפרים למפלחינהו עבוד: **כבדור.** שהעולם עגול כדאיתא בירושלמי שאלכסנדרוס מוקדון עלה למעלה עד שראה כל העולם ככדור ואת היה קבורה פי' יש אוקינוס שמקיף את כל העולם: **אמר** שמואל **ואפילו** שברי עבודת כוכבים מותרין. נראה לר"י כי שמואל שסובר שברי עבודת כוכבים מותרין אית ליה נמי דמצא שברי עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת כדשב"ל ורשב"ל דקאמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת אית ליה נמי דמצא שברי עבודת כוכבים מותרין ותרוייהו חד טעמא אית להו וכן משמע בסמוך דרבי יוחנן מותיב לרשב"ל מממתני' דהמוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין משמע הא שברי עבודת כוכבים אסורין ומוכח מינה דעבודת כוכבים שנשתברה מאליה אסורה ורשב"ל אית ליה דשברי עבודת כוכבים מותרים משום דסבר עבודת כוכבים שנשתברה(ו) מותרת וה"פ דמילתיה דשמואל ואפי' שברי עבודת כוכבים כלומר לאו דוקא שברי צלמים שרי משום ספק ספיקא דאימור לא עבדום ואת"ל עבדום אימור בטלום אלא אף שברי עבודת כוכבים דודאי עבדוה מותרין דכיון דאי ידעי בודאי שנשתברה מאליה מותרת א"כ סתם שברים מותרין דרוב שבירותיה הוו ביטול דטפי שכיח שבירת עובד כוכבים או נשתברה מאליה משמיה דשמואל דודאי אמרי אילו שיבורה ישראל לא היה מניחה שם אלא היה מבערה לגמרי מן העולם ופריך ליה תלמודא והאנן שברי צלמים תנן דמשמע דוקא (ו) צלמים דאיכא ספק ספיקא אבל לא שברי עבודת כוכבים דאי ס"ד שברי עבודת כוכבים ממי מותרין היה לו לשנות שברי עבודת כוכבים דהוו חידוש טפי אלא ודאי מדשבקינהו לשברי עבודת כוכבים ונקט שברי צלמים דוקא קתני ושברי עבודת כוכבים אסורים משום דודאי עבדוה ומי יימר דבטלוה ומסיק ה"ה דאף שברי עבודת כוכבים מותרין ואין לחלק בשברים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למיתני סיפא מצא תבנית יד או רגל של צלמים אסורין והיטב יש לידע שברים של צלמים מדלא נקטי מידי בידייהו ואסורין לר"מ משום שאינם שברים גמורים כדמוקי לה שמואל בעומדין על כסיסן ואם נקט שברי עבודת כוכבים בריאה הוה אמינא דוקא תבנית יד ורגל דעבודת כוכבים אסורין מפני שכשהיתה שלימה היתה נעבדת תדיר והרבה הן שהיו משתחוים ליד או לרגל בפני עצמן כשהיו מחוברים הלכך גם כשנפרד לא נתבטל מאחר שהוא (ה) דבר שלם שעומד שלם על כסיסן אבל צלמים שאינן נעבדין אפי' לר"מ אלא פעם אחת בשנה ואיכא למימר שהיד והרגל שלא היו נעבדין לבדם אף במחובר כלל אם כן כשנפרדו נתבטלו לגמרי ומשום הכי נקט שברי צלמים וא"ת מ"מ היה לו להשמיענו היתר שברי עבודת כוכבים דכח דהיתירא עדיף וי"ל דכאן ודאי כח דאיסורא דתבנית יד ורגל דצלמים עדיף כי טעם גדול היה לנו להתיר כדפרשינן דממזיקינן להו לתבוטלין הואיל ואף בחיבורן לא היו נעבדין מעולם וכמה אלא (ו) שנאה כלל במשנתנו היתר שברי עבודת כוכבים לא הפסדנו כלום כי יש לנמדו ממשנתנו שאין לחלק כמו שפירש הטעם בדברי שמואל: **ה"ה דאפי'** שברי עבודת כוכבים וכו'. הא דלא משני הכא כמו שתירץ בסמוך על תיובתא דרבי יוחנן דמתני דשב"ל משום דאתי למידק הא צלמים עצמן אסורין ופתמא כר"מ דאותו תירוץ לא שייך כאן על מה שהקשינו לשמואל דשמואל אמתניתין קאי ומוקי לה כר"מ ואומר דלר"מ אע"ג דחידוש הוא דשברים מותר לאו חידוש הוא כ"כ בשברי צלמים (ז) אלא ודאי דאף בשברי עבודת כוכבים עצמה מותרים דאיכא ממי כמה ספיקות כדפרישית ומקשינן ליה כיון דאף שברי עבודת כוכבים מותרים אמאי שבקינהו ונקט שברי צלמים דודאי אין לו להנית חידוש היתר שברים דאיירינן בהן להשמיענו חידוש איסור צלמים דלא איירינן מיניהו ומשום הכי קא משני דטוב לו להנית חידוש היתר עבודת כוכבים להשמיענו חידוש איסור בצלמים גופייהו בתבנית יד ורגל כדפרישית דדמיא לשברים אבל בתר הכי מוקי לה כרבנן א"כ שברי צלמים לגופייהו לא אצטריך כלל כאשר אפרש לקמן: והא

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא רפ"ו], ב) [כמ"ל: לכלכן], ג) גדיל מהר"ם, ד) כמ"ל עטרה דיבור: לבלב חילוף למלך,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבר שמואל וכו' אית ליה נמ". עיין לקמן דף מט ע"ב תוס' ד"ה לא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרי וכו' דכי הוו שלימים ספק עבדום ספק לא עבדום: (ב) ד"ה אמר וכו' כשהיו שלימין אלא אפילו שברי וכו' כשהיתה שלימה שברייה מותרין: (ג) ד"ה משום וכו' דוקא בעבודת כוכבים הוא דמצא תבנית וכו' אסורין וכו' אפ"ה בשבר משום: (ד) תוס' ד"ה אמר רבה וכו' ורבנן שרי בכל מקום דקבר. נ"ב ולפי זה ה"מ למיסרך ל"ל למיתני וחכמים אומרים אין נעבדין כו' אלמא (והשאר חסר): (ה) באו"ד דגזר רובא דשאר מקומות. נ"ב דים להקשות היאך מוכח דבגזר פליגי דלמא לא פליגי אלא (דלר"מ בשל) כרכים למפלחינהו עבדי להו בכל מקום ורבנן סלקו לגוי עבדי להו ור"ל דא"כ קשה איפכא מי איכא למ"ד סלקו למפלחינהו עבדי להו ודאי נמי לגוי עבדי להו אבל כי אוקימנא דבגזר פליגי אתי שפיר דלכ"ע לגוי עבדי להו אבל אלא דבמקומו של ר"מ נעבדין פעם אחת בשנה (והשאר חסר): (ו) ד"ה אמר שמואל וכו' שנשתברה מאליה מותרת וכ"פ: (ז) באו"ד דמשמע דוקא שברי צלמים: (ח) באו"ד מאחר שהוא נראה דבר שלם שעומד על בסיסו כל"ל ומיהת אלם נמחק: (ט) באו"ד ומה אלא שנה כלל: (י) ד"ה ה"ה דאפילו וכו' כ"כ בשברי צלמים דאף שברי עבודת כוכבים אסורים ומיהת אלא ודאי נמחק:

עין משפט נר מצוה

ב א ב מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הלכה ו סמג לאוין סב עוש"ע י"ד סי' קמא סעיף ח:
ג ג ד ה מיי' שם הלכה ז עוש"ע שם סעי' ב:

רבינו חננאל

ואמר רבא מחלוקת ר' מאיר וחכמים באנדרטי העשוי בפתח מדינה דכרכים דרבנן סברי לגוי עבדי ליה אבל בשל כפרים דברי הכל אסורין דלמיפלחינהו עבדי להו וחכ"א אינו אסור אלא מי שיש בידו מקל או צפור או כדור מקל כלי הוא רודה העולם כולו במקל. צפור שתופס העולם כולו בידו כתפישת צפור. כדור נמי שהעולם כולו בידו כמו כדור בידי אדם: תנא שהוסיפו עליהן מי שבידו סייף ועטרה וטבעת וחנא דרבן סבר סייף כמו לסטים בעלמא ולבסוף ראו שאין כוונת עושיהם אלא שהורג העולם כולו בסייף שלו והעטרה היא עטרת מלכות. טבעת מעיקרא סבור אישתימא פירוש אישתימא אפוטרופא הממונה על האוצרות והוהם נקרא אישתימא ובסוף ראו כי כוונתם כי חותם על כל אדם מי למות מי לחיים תנא אפילו צרור אפי' קיסם: **בעי** רב אשי תופש בידו צואה מאי ועלתה בתיקו: **המוצא** שברי צלמים הרי אלו מותרין אמר שמואל ואפילו שברי עבודת כוכבים מותרין. מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com